

VOKSEN

uddannelse

Nr. 101 • Juni 2012

LEKTIER OG HF

VEU & FVU

E-LÆRING

VUC

Læs i dette nummer

■ Lederen	2
■ Sæt ikke gærdet for lavt på HF	4
■ Barnet skal lære at kravle, før det kan gå ...	6
■ VUC giver tiltrængt løft til FVU	8
■ VUC's Uddannelsespris 2012.....	12
■ Hvordan fungerer VEU-centrene i dag?	14
■ Et eVUC?	18

VOKSENuddannelse

Kong Georgsvej 17, 2950 Vedbæk.
Tlf. og fax 45 89 32 73. E-mail sfa@kvuc.dk
Redaktion: Søren Fersløv Andersen (ansv.),
Benny Jacobsen og Jens Otto Madsen.
Udgiver: I/S Voksenuddannelse. Oplag: 1.200.
Forside: Nermin Durakovic
Layout: Karen Hedegaard. Tryk: Kailow Graphic

Deadline for artikler til nr. 102 er den 14. sept. 2012.

Lederen

*Hans Jørgen Hansen,
formand for Lederforeningen for VUC*

■ VUC-sektoren befinder sig midt i en vigtig forandringsproces. Udviklingen i de senere år er gået stærkt, og søgningen til vores uddannelser er højere end nogensinde. I 2011 havde sektoren en historisk høj aktivitet på knap 26.500 årskursister, hvilket udgjorde en stigning på 4 procent i forhold til aktiviteten i 2010. Denne vækst i aktiviteten skal ses i lyset af, at den tidligere regering med Genopretningsspakken og diverse finanslovstramninger rent faktisk havde en forventning om, at sektoren i det forgangne år ville opleve en nedgang i aktiviteten svarende til 3.000 årskursister. Sådan skulle det altså ikke komme til at gå.

Vi kan med glæde se, at der er en stor efterspørgsel efter VUC's kompetencegivende uddannelser. Selv om der fra politisk side er blevet foretaget indskrænkninger i målgrupperne til vores uddannelsesstilbud, kan jeg samtidig konstatere, at VUC's opgaver i relation til både 95- og 60-procent-målsætningerne er blevet tydeligere for sektoren selv og ikke mindst den uddannelsespolitiske omverden.

Når VUC i perioden fra 2007–2011 har kunnet notere en vækst i aktiviteten på over 50 procent, kan vi i meget høj grad forklare denne markante aktivitetsfremgang med, at sektoren løser en række vigtige uddannelsespolitiske opgaver, som samfundet efterspørger, og som har betydning for højnelsen af befolkningens uddannelsesniveau.

I den sammenhæng taler kursisternes aldersprofil sit tydelige sprog. I 2010 var knap 70 procent af kursisterne unge uddannelsessøgende under 30 år, og der er ikke tvivl om, at andelen af unge og unge voksne er fortsat stigende. Genopretningsspakken har i hvert fald betydet, at seniorerne ikke længere i samme tal som før søger ind på VUC. Vi oplever samtidig en meget stor succes på toårigt hf, som tiltrækker rigtig mange unge mennesker, der ønsker at gennemføre en ungdomsuddannelse i VUC-regi.

I de senere år har de to VUC-foreninger

gjort meget ud af at formidle det vigtige budskab, at VUC har gennemgået ganske omfattende forandringer i forhold til kursistprofilen. Vi har i dette forår også et par gange haft lejlighed til over for børne- og undervisningsministeren at anskueliggøre, hvilke udfordringer sektoren dagligt skal håndtere i denne forandringsproces, hvor kursisterne bliver stadigt yngre, og hvor mange af de unge, som søger ind på avu og hf, benytter sig af VUC som et heltidstilbud og bliver forsørget via SU.

En af hovedopgaverne i den kommende tid bliver at sætte fokus på VUC som heltidsuddannelsesstilbud og beskrive, hvilke udfordringer det rejser med hensyn til tilrettelæggelse og pædagogik, at mange af vores kursister opholder sig langt flere timer på vores institutioner end tidligere. Vi skal blive dygtigere til at skabe sammenhæng og helhed i vores uddannelsesstilbud, for ellers risikerer vi, at kursisterne ikke kan skabe de nødvendige koblinger mellem fagene, mister motivationen og taber overblikket og i konsekvens heraf ender med at falde fra.

Internt i sektoren er det tydeligt, at der allerede bliver arbejdet på at skabe et undervisnings- og læringsmiljø, der kan give vores kursister sammenhæng i hverdagen. Det er i mange tilfælde ikke længere nok at stille et velfungerende enkeltfagstilbud på benene, når en del af vores kursister ikke har den nødvendige faglige og kompetencemæssige ballast til selv at skabe sammenhæng og perspektiv.

■ I januar måned holdt Lederforeningen for VUC et hf-seminar, hvor der blev sat fokus på nye tilrettelæggelsesformer og pædagogiske initiativer, der alle har som omdrejningspunkt at øge læringsudbyttet af undervisningen og at sikre, at kursisterne gennemfører det uddannelsesforløb, som de er gået i gang med. På avu har vi – godt hjulpet af avu-reformens intention om øget fleksibilitet – set en lignende tendens, hvor det er blevet afprøvet, hvordan man med succes kan få heltid på uddannelsen til også at fremstå som helhed.

Det er positivt, at sektoren går foran, når det handler om at tænke nyt og at skabe læringsmæssige rammer, der bedst muligt passer til vores målgrupper, og som i sidste ende skal føre til, at vi kan fremvise bedre gennemførelsesresultater. Men

skal VUC fuldt ud lykkes med at varetage de vigtige uddannelsespolitiske opgaver om uddannelse til flere, er det afgørende, at der i de bekendtgørelser, der regulerer uddannelserne, er fleksibilitet og det nødvendige råderum. Det er heller ikke uden betydning, at den regelfortolkning, som Ministeriet for Børn og Undervisning lægger for dagen, ikke udgør en hindring for, at VUC kan betjene de relevante målgrupper, som efterspørger et kompetence- og uddannelsesløft på VUC.

Desværre har vi på det seneste oplevet, at ministeriet gennem en noget stram regelfortolkning i forhold til introducerende undervisning på avu er begyndt at vanskeliggøre muligheden for at tænke i helheder og sammenhæng. Vi har som lederforening derfor været nødt til at tage afstand fra de konklusioner, som ministeriet har draget i det hørdebrev om introducerende undervisning, som blev sendt til sektoren tidligere på året.

Ministeriet for Børn og Undervisning er blevet bekymret over brugen af introducerende undervisning, og jeg fristes endog til at sige, at embedsmændene ikke har tilstrækkeligt blik for, i hvilken sammenhæng og over for hvilke kursister tilbudet er blevet anvendt. Situationen er nemlig den, at vi på avu – og det samme gælder også i høj grad hf – i stigende grad optager heltidskursister. For at få succes med dette kræver det, at heltid af kursisten også opfattes som helhed, altså at ikke kun den fagfaglige undervisning er i orden, men også at det mellemfaglige studiemiljø er i orden.

Undervisningen og tilrettelæggelsesformerne bliver nødt til at følge med tiden. Udfordringerne er andre end for blot fem år siden. I sidste ende bliver VUC målt på, om vi som sektor lykkes med at give vores kursister et kompetenceløft, der kan bringe dem videre. I EU-sammenhæng er man systematisk begyndt at tale om ”one step up”, når man beskriver indsatsen i forhold til voksenuddannelse og livslang læring. Lad os begynde at bruge dette udtryk frem for ”second chance.” Og lad os insistere på, at trinnet op ad kompetencestigen for mange af vores kursister kræver, at vi tænker i helheder og i forskellige introducerende og sammenhængsskabende tiltag.

Sæt ikke gærddet for lavt på HF

Bertel Pedersen
Rektor
Randers HF & VUC

Lektiefri HF

■ Det er dumt ikke at springe over, hvor gærddet er lavest, hvis man bare skal over på den anden side.

Men hvis det handler om at lære at springe så højt som muligt, forholder det sig anderledes. Så må man træne sine spring over højere og højere dele af gærddet, til man har udfoldet sit potentiale.

På ungdomsuddannelserne har vi intensive overvejelser om, hvordan vi griber de unge på vore skoler og bedst muligt ruster dem til deres videre liv.

Min hverdag handler om HF, så derfor vil jeg i det følgende koncentrere mig om den uddannelse. Jeg er bange for, at der her er ved at ske en udvikling, hvor vi med de bedste intentioner sætter gærddet for lavt.

Jeg var for nylig til en konference, hvor et HF-kursus fortalte om den lektiefri HF, som skolen har indført. Stort set uden at forlænge skoledagen har man fritaget kursisterne for lektie-læsningens byrde, bortset fra romanlæsning og færdiggørelse af større skriftlige opgaver. Resultaterne er positive: Flere kursister, bedre gennemførelse, højere karakterer.

På trods af resultaterne, mener jeg ikke, det er vejen frem. Det er at sætte gærddet for lavt. Eleverne får forberedt sig og trænet for lidt, og undervisningen bliver for lidt udfordrende. Dermed bliver kursisterne heller ikke godt nok forberedt til eventuelle senere studier.

Desværre har vi udviklet en kultur, hvor skolen er det eneste sted, man ikke er helt overbevist om, at der skal trænes, hvis man skal være dygtig. Skolen synes at komme et stykke nede på prioriteringslisten i forhold til fritidsjob, fritidsinteresser, venner, Facebook eller en lang morgensøvn. Den kultur skal vi arbejde på at ændre, ikke indrette os på.

Jeg forstår til fulde skoleledere og lærere, der fristes af den lektiefri HF. Når de i dagligdagen skal undervise kursister, hvor – hvis de er mødt op – nogle ikke har medbragt dagens tekst, og en del andre ikke læst den, så er det forståeligt, ja endda rationelt og produktivt på kort sigt, hvis man lader kursisterne bruge den første del af timen på at forberede sig, så har alle mulighed for at deltage i undervisningen på et fornuftigt niveau i anden del. Men man ikke kan nå det samme på den halve tid. Derfor har den tidligere omtalte skole da også skåret ind til benet. Hvis der i bekendtgørelsen for dansk står, at man skal læse ”eventyr”, så fortolker man det som ”ét eventyr”. Foretager man den beskæring i alle fag, bliver det hele nemmere at nå.

Det lyder fristende, men jeg mener ikke, det er ikke den måde, vi skal få kursisterne over gærddet på.

HF-uddannelsen er på mange måder en god opfindelse, og vores kursister er nogle dejlige unge mennesker med en masse potentiale. Mange af dem kommer med uddannelsesfremmed baggrund, og en del kommer fra andre ungdomsuddannelser, som de ikke har gennemført. Næsten alle kan springe højere end dér, hvor gærddet er lavest. Derfor viser vi dem i virkeligheden mangel på respekt, hvis vi lader dem blive i deres bekvemmelighedszone og ikke udfordrer, hjælper og støtter dem til at udfolde hele deres potentiale. Vi ved noget om,

hvad der skal til for at give dem den rigtige balast til deres videre liv, og derfor skal vi insistere på, at de yder den nødvendige indsats. Derved behandler vi dem som ligeværdige.

Vi skal i respekt for kursisterne have høje forventninger til dem. Vi skal være tydelige i vores rammesætning og konsekvente i fastholdelsen af rammerne. Skolen er ikke en del af underholdningsindustrien, men vi skal fortsat tilbyde kompetent, varieret og ofte spændende faglig- og tværfaglig undervisning, der – i forskellig grad – kræver forberedelse. Forberedelsesarbejdet, lektierne, skal til gengæld være en integreret del af undervisningen, altså godt forberedt af læreren, så træningen bliver effektiv.

Vi må fastholde at for at blive dygtig, skal man træne meget.

Som skole skal vi løbende udvikle vores tilrettelæggelses-former, så de giver et positivt og effektivt læringsmiljø. Vi skal møde den enkelte, hvor hun eller han er, og hjælpe med at sætte mulige,

men ambitiøse mål. Vi skal sørge for en passende progression i indlæringen både af fag og kompetencer og give al den støtte, hjælp og vejledning, vi kan undervejs. – Lektiefri HF er ikke vejen frem, men løbende drøftelser af fagrække, fagindhold, progression, evalueringsformer, måske heldagsskole skal være velkomne.

Nu kunne man måske få det indtryk, at vi på min skole har løst alle problemer. Det har vi bestemt ikke. Vi kæmper med de samme udfordringer. Også jeg overvejede på et tidspunkt, om nogle af vores kursister reelt ikke kan klare en rigtig HF, men burde have en skrabet, lektiefri udgave. Men mine lærere siger: Hvis de passer deres skole, forbereder sig i rimeligt omfang, laver deres skriftlige opgaver og er almindeligt aktive i timerne, så kan de alle klare en HF og med et godt personligt resultat. Når det forholder sig sådan, må vi fastholde dem på det, der skal til, for at de kan springe over gærdet på et sted, der er så højt som muligt i forhold til deres talent.

Barnet skal lære at kravle, før det

Et – delvist – forsvar for den lektieintegrerede undervisning

Af uddannelseschef Lisbeth Katrine Nielsen,
VUC Vejle og
Benny Jacobsen, forstander, VUC Vejle

■ Rektor Bertel Pedersen sætter i en artikel i dette nummer af Voksenuddannelse fokus på en vigtig diskussion i VUC-kredse: Hvordan tackler vi de mange kursister, der ikke udviser den fornødne studieevne og – vilje? Vi kan jo alle iagttage de problemer, som Bertel beskriver. Klassens lærere ser i gennemsnit kun to tredjedele af kursisterne pr. undervisningsgang, for få er forberedt, det kniber gevaldigt med at få afleveret skriftlige besvarelser, og det er yderst vanskeligt for læreren at samle fokus på undervisningens faglige emne.

Der er ikke noget at sige til, at vi som skoleledere kan blive frustrerede og bekymrede på kursisters vegne. Ungdomsuddannelsen er jo kun første led i den unges færd gennem uddannelsessystemet. Hvordan skal det gå, når han/hun skal videre – på pædagoguddannelsen, på sygeplejeskolen, på lærerseminariet eller ultimativt på universitetet?

Vi er altså enige med Bertel i hans diagnose af tingenes tilstand. Til gengæld er vi (igen delvist) uenige i ”helbredelsen”. For det er helt klart, at i løbet af ungdomsuddannelsen skal vore kursister lære at studere med de kompetencer det kræver: Evnen til at tilegne sig et stof uden ”Nanny”, kunne disponere sin tid, således at man kan strukturere studierne, skriftlig formuleringsevne, osv.

Vores kursistgruppe er naturligvis sammensat af forskellige typer. I den ene ende af kontinuet finder vi XX, som har store evner, men som har

kolossalt svært ved at tage sig sammen, er dovne og ugidelige, men når det kommer til stykket (læs: eksamen), så klarer de sig glimrende. I den anden ende har vi imidlertid en stor flok kursister, hvis faglige niveau er katastrofalt. Mange af dem fik meget lidt ud af grundskolen, fik ikke lært de mest fundamentale ting og har derfor svært ved at leve op til de krav, der stilles til en gymnasial uddannelse som hf.

Den tyske uddannelsesteoretiker Wolfgang Klafki opererer med material og formal dannelse. Ved den materiale dannelse forstås et fundament af konkret viden – hvordan løser man en anden grads ligning, og hvordan er relationerne mellem EU’s besluttende organer. Den formale dannelse handler om kursisters evne til at iagttage, tænke, analysere, bedømme, til æstetisk og etisk bedømmelse. Det er dannelsesaspekter, som mange af vore kursister ikke har lært. Der er ingen tvivl om, at en stor del af vore kursister kommer fra såkaldt uddannelsesfremmede hjem, hvorfor den nødvendige støtte fra baglandet har været mere eller mindre fraværende.

Endvidere har flere undersøgelser vist, at en stor del af kursisterne bærer rundt på en tung bagage i form af diverse psykiske problemer. CEFU-undersøgelsen af hf på VUC viser, at ca. en tredjedel af vore kursister har diagnosticerede psykiske problemer, ligesom rigtig mange har været ude for ”sociale begivenheder”, som det hedder i socialforvaltningernes sprog.

Der er mange forhold, som kan få gærdet til at virke uoverkommeligt højt, og som på den ene side gør det vanskeligt for kursisterne at fokusere på det faglige, og på den anden side også får dem til hurtigt at give op. Derfor bliver det også hurtigt vanskeligt for læreren – og skolelederen – at skelne: er fravær og manglende studieaktivitet årsag til de faglige problemer eller er det i virkeligheden omvendt?

Vi mener at kunne iagttage, at mange kursister ikke er i stand til at forberede et stof. Mange har stort set ikke gjort det i deres hidtidige skolekarriere! Derfor skal de lære at lave lektier, og de skal lære at se (i praksis erfare) værdien af at have forberedt sig. De skal altså også opleve deres viden

kan gå

og indsigt komme i spil – lektieintegreret undervisning skal også være en kursistaktiverende undervisning.

Tilsvarende kan man spørge, om manglende afleveringer bunder i et disciplinært (læs dovenskab) eller i et fagligt problem? Hvad hjælper skrivefængsler, hvis kursisterne ikke ved, hvordan man kommer i gang med en skriftlig aflevering? På VUC Vejle (lige som mange andre steder) har vi byttet noget af lærernes arbejdstid til skriftligt arbejde med tilstedeværelse og hjælp til kursister, som så i ekstra timer på skolen kan få løbende vejledning til opgaveskrivning. Det gør vi, fordi vi kan konstatere, at (en del af) kursisterne ikke er i stand til at leve op til de krav, der stilles til en skriftlig besvarelse. Vi tror altså på, at vi som skole er nødt til at gå et spadestik dybere med vejledning for at lære kursisterne, hvordan man udfærdiger en skriftlig besvarelse.

Den lektieintegrerede undervisning betyder i sagens natur, at der gennearbejdes mindre fagligt stof. Med den tidligere bekendtgørelse, der definerede stoffets omfang, mål i sider, var det stort set ikke muligt at dyrke ”less is more”, men med de nuværende målorienterede bekendtgørelser kan læreren selv vurdere omfanget af stoffet og beslutte, om hun hellere vil gå i dybden med ”less” eller vil foretrække ”more”. Det kan jo være, at kursisterne får mere ud af en dyb gennemgang af to eventyr end af en bred ditto på fire.

Resultaterne fra hf-forsøget på Tønder Gymnasium viser i kort form:

- Kursisterne udtrykker stor tilfredshed og mener, de lærer meget
- Lærerne er glade for mere faglig aktivitet i timerne

- Eksamenresultaterne er bedre med lektieintegreret undervisning end med traditionel lektielæsning

Sidstnævnte gør stort indtryk på os. Kursisterne har – alt andet lige – tilegnet sig mere viden og flere kompetencer via den lektieintegrerede undervisning, hvad årsagen så end måtte være: mindre dårlig samvittighed, mindre fravær, mere selvstændigt arbejde med stoffet, flere fælles refleksioner i klassen.

Med en bevidst brug af lektielæsning i undervisningstiden og vejledning under selve skriveprocessen får lærerne en anden form for indsigt i kursisters faglige niveau og kunnen. Dermed får vi også en større sikkerhed for, at vi i starten sætter gærden det rigtige sted. Vi har optaget dem, og vi har dermed også en forpligtigelse til at få dem godt i gang. Men de skal selvfølgelig udfordres og møde større krav undervejs. Så også på dette punkt skal vi tænke i progression i uddannelsesforløbet, således at vi kan sætte gærden højere undervejs – for nu at blive i det billede! For at øve studiekompetencen, som de senere får brug for i kommende uddannelser, mener vi, at det vil være fornuftigt at indfase den traditionelle forberedelse/lektielæsning senest fra starten af 2. hf. Det første år har kursisterne indøvet en forberedelseskompetence, de har måske nok nået mindre stof rent kvantitativt, til gengæld har flere haft fingrene i det faglige stof og mærket udbyttet ved at kunne deltage i og bidrage til undervisningen.

Vi har imidlertid behov for at gøre os flere erfaringer med den lektieintegrerede undervisning. Heller ikke denne gang står vi med den ultimative løsning...

VUC giver tiltrængt løft til FVU

Artiklen er skrevet af Anna Mogensen, kommunikationsmedarbejder ved KVUC

■ Hos KVUC erkender man, at man (VUC'erne i Danmark) ikke har været gode nok til at være med til at tiltrække de omkring 40.000 kursister om året til FVU, som den politiske målsætning lyder på. Nu vil man lancere en ny, målrettet strategi for rekrutteringen til FVU. Nogle af anbefalingerne fra en ny EVA-rapport om FVU vil blive brugt som pejlemærker, mens andre rammer skævt i forhold til KVUC's virkelighed

FVU er en succes med modgang. På papiret er FVU ellers en attraktiv mulighed for at forbedre færdighederne, løfte fagligheden og booste selvtilliden hos de mange tusinde voksne mennesker, der har problemer med at læse, skrive og regne. Alligevel tiltrækker FVU langt fra så mange kursister som den politiske målsætning lyder på, og som reelt har behov for at justere deres basale læse- og regnefærdighed. Det viser en ny rapport fra Dansk Evalueringsinstitut (EVA), der afdækker de udfordringer VUC'erne står over for, når det gælder om at rekruttere væsentligt flere kursister til FVU end i dag.

For at imødekomme mantraet om mere uddannelse til alle, er den politiske ambition, at 40.000 kursister om året deltager i og gennemfører FVU-kurser – helst i progressive forløb og med en afsluttende prøve til sidst. I 2009/10 lå tallet på 30.573 holdkursister, der svarer til 76% af målsætningen. Men "holdkursister" dækker over en højere deltageraktivitet, end hvis man tæller i personer. Det faktiske antal af personer, der

skrev sig ind på et FVU-kursus i 2009/10, var så lavt som 14.094.

Til trods for at det mindst talt ikke går særlig godt med at tiltrække kursister til FVU, svarer langt de fleste institutioner, der udbyder FVU, ja til, at behovet for FVU-læsning og matematik er dækket. "Det kan overraske," melder EVA-forfatterne tilbage i rapporten. Udbyderne må forveksle behov med efterspørgsel, konkluderer forfatterne i et forsøg på at forklare, hvordan de ellers kan være så blinde for behovet.

Men det er EVA-rapportens konklusion, der er forkert, påpeger Ole Fabeck, der er direktør for VUC Vestegnen.

"At vi skulle forveksle behov med efterspørgsel er ikke korrekt. Alle anerkender behovet og er meget opmærksomme på, at der sidder tusindvis af borgere derude, der er funktionelle analfabeter og som faktisk ikke kan fungere i det moderne samfund. Desuden er de, der har behovet, sjældent dem, der efterspørger et FVU-forløb," siger han.

På KVUC står behovet både lysende klart, og man er bevidste om, at det langt fra er dækket.

"Hvis man med "behov" stadig peger tilbage på OECD-analysen fra 2000, der sagde, at 1,5 millioner danskere var teknisk dårlige læsere, så er vi udmærket klar over det. Og der er overhovedet ingen tvivl om, at vi stadig ikke dækker det behov," erkender Anne Jelsøe, der er uddannelseschef på KVUC, blandt andet med ansvar for FVU.

Derfor spænder KVUC nu en strategisk ramme ud, der indeholder en målrettet FVU-indsats med klare retningslinjer for, hvordan organisationen fremover tiltrækker og får langt flere mennesker igennem FVU-forløb hos sig selv og sine driftsoverenskomtparter.

Sporene er lagt ud til at formulere en strategi for FVU-indsatsen lige nu, fordi man både har erfaringer og ressourcerne at trække på og en aktuell politisk dagsorden, hvor et af kardinalpunkterne er at løfte unge og voksnes læse-, skrive og regnefærdigheder. At der er en klar sammenhæng mellem at beskrive en strategi og mulighederne for at sætte skub i FVU-aktiviteten, er samtidig en af evalueringsrapportens vigtigste konklusioner.

”Vi er gået i gang med at opstille kriterierne for en strategi, der giver retning og vision for det langsigtede arbejde og udviklingsmål på kortere sigt. Hvis vi ikke benytter lejligheden til at lave en ordentlig strategi, mens vi har erfaringerne, dampen er oppe og alle kedler koger, synes jeg, vi er godt dumme. Så det prøver vi nu,” siger uddannelseschefen.

Udfordring: Mere undervisning til dem der hader skolen

Den helt store udfordring for en vellykket strategi er at formulere, hvordan man vil bygge bro mellem den kløft, der er mellem det forholdsvise store antal mennesker, som screenes og anbefales et FVU-forløb og så de alt for få kursister, der rent faktisk får undervisning. Eller rettere – man må have et bud på det. For hvor det er nemt nok for eksperterne – vejledere, undervisere og evalueringsskønlere – at blive enige om, at FVU gavner rigtig mange kortuddannede og ufaglærte, så har ingen endnu knækket koden i forhold til at motivere dem, man én gang har identificeret til undervisningen.

EVA-rapporten anbefaler ellers, at man eksempelvis forenkler trinsystemet for FVU-læsning, så det bliver et overskueligt, progressivt forløb, og at prøverne gøres formative, så kursisterne kan se en klarere mening med et FVU-forløb. Men langt mere konkrete forhindringer i kursisternes hverdag blokerer for at gå den lige vej fra screening til undervisning.

Blandt andet er manglende SU til FVU-forløb med til at sætte en prop i rekrutteringen af FVU-kursister. Ikke mindre væsentlige er de personlige og følelsesmæssige skrækscenarier, der dukker op hos langt de fleste potentielle FVU-kursister, fordi de gang på gang – først i skolen og nu som voksne – får at vide, at de er dårlige til at læse, skrive og regne.

”Hvem har lyst til at blive afsløret som en dårlig læser? Der er mange, som synes, at det er forfærdeligt at indrømme. Hvis du er en dårlig læser som ung, er det fordi du har haft problemer i folkeskolen. Hvis du har haft problemer i folkeskolen, er det fordi, du har hadet at gå i skole. Og

så fortæller vi dem, at de skal gå mere i skole. Det er selvfølgelig ikke populært,” forklarer Anne Jelsø og peger dermed på væsentlige psykologiske mekanismer, som er vigtige at holde sig for øje i FVU-indsatsen.

EVA-rapporten gør ikke meget ud af de følelsesladede forhindringer, FVU-kursister står over for. Men de bør faktisk være vigtige overvejelser i KVUC's nye FVU-strategi ved at fokusere på fortællingen om kampen væk fra det negative til det positive. For ja, der er dystre konsekvenser ved ikke at have de mest grundlæggende skolekundskaber på plads. Men der skal også skabes billeder af nye muligheder og personlig udvikling ved at ville videre, mener John Westhausen, næstformand i 3F Industri Vestegnen samt næstformand i KVUC's bestyrelse.

”Overalt i pressen får man den negative historie om, at hvis du ikke har en uddannelse, bliver du arbejdsløs, og hvis du er ufaglært, så dør du. Der ligger et pres i den negative bølge, og i stedet bør man slå hul på, at det ikke er et tabu at være dårlig til at læse og regne; man er ikke dummere end andre, men der er noget, man ikke ved, som man har behov for at vide,” siger han.

Giv dem en plan med det samme

Men tiltrækningen er og bliver en af de vanskeligste udfordringer, og spørgsmålet er, om KVUC har et særligt attraktivt tilbud, der rent faktisk også kan motivere dem, der har behovet til at følge et FVU-forløb.

”Nej, ikke i øjeblikket,” siger John Westhausen. Han fortsætter:

”Jeg har en oplevelse fra en studietur til Californien, hvor indvandrere, der skulle have forbedret deres engelsk, gik til screening klokken 8 og sad i en klasse klokken 12. Med det eksempel mener jeg, at man skal tænke i løbende optag. Når først vi har identificeret behovet hos kursisterne, må vi aldrig slippe dem igen, og de skal have en plan med det samme. Det kan godt være, vi ikke kan lave løbende optag fra 8 til 12, men vi kan gøre det bedre end nogle gange om året. Og så kan vi tilrettelægge forløb, der har kortere tids-

interval end otte eller 16 uger. Det er der, ændringerne skal ligge, tror jeg.”

Selvom den nye FVU-strategi skal udstikke en ny retning for at tiltrække og motivere kursisterne til forløbene, ligger det altså stadig som en del af arbejdet forude at tænke frem, hvor et særligt KVUC-tilbud kan komme til at lyde særligt attraktivt i ørene hos nye FVU-kursister, der skal overvinde sig selv til at gå fra test til undervisning. EVA-rapporten nævner blandt andet fjernundervisning som en mulighed for at appellere til flere. Og selvom et af KVUC's særligt stærke tilbud netop er fleksibel undervisning, tvivler Anne Jelsø på, at det appellerer til alle kommende FVU-kursister. ”Flex-undervisningen kan godt styrkes i et forsøg på at få flere til at følge undervisningen. Det er bare meget, meget vanskeligt. For hvis man er en dårlig læser, er det virkelig op ad bakke selv at klare at følge flex-undervisning. Det kan ganske enkelt ikke lade sig gøre at tilrettelægge et FVU-forløb som ren fjernundervisning,” siger hun og uddyber:

”Vi har et velfungerende tilbud i fvu-flex, som bruges meget i forhold til vores egne læse- og skrivesvage kursister på hf og avu, og senest til offentlige sagsbehandlere, som gerne vil lære at skrive bedre. Lige nu forsøger vi at udvikle et flex-tilbud, der kan bruges i virksomheder. Det kunne være et stærkt redskab for eksempel i vores store projekter med at løfte ufaglærte til faglærte. Men under alle omstændigheder vil det kræve en nogenlunde regelmæssig kontakt med en lærer.”

FVU – for hvem?

Derfor ser nøglen til vellykket rekruttering ud til at blive ved med at ligge i at være lige der, hvor kursisterne er. Det opsøgende arbejde skal styrkes og strømlinjes som et vigtigt led i den nye strategi på KVUC.

”Det er en helt afgørende opgave, vi påtager os. Velvidende at opsøgende arbejde er dyrt, vil vi selv stå i spidsen for at være ude i vores dækningsområde, selvfølgelig delvist i samarbejde med vores VEU-center,” siger Anne Jelsø.

Et andet punkt i en ny FVU-strategi er at gå

op i mod den demografiske virkelighed og forsøge at appellere til en bredere sammensætning af FVU-kursister end de tosprogede danskere, der ellers er KVUC's kernemålgruppe.

Den kurs stemmer helt overens med EVA-rapporten, der påpeger to problemer ved at væsentligt flere tosprogede danskere følger FVU end etniske danskere. For det første bruges FVU på en utilsigtet måde, nemlig til en målgruppe, der har behov for et bredere sprogtilbud end FVU. For det andet risikerer man, at gruppen af personer af dansk oprindelse fravælger FVU, fordi de ikke ser det som et relevant tilbud til dem.

På KVUC anerkender man de to problemer, og nu har man tænkt sig at gøre noget ved det. KVUC har en aftale med Københavns Kommune om at udbyde FVU-kurser for sosu-medarbejdere i sundheds- og omsorgssektoren, og her tiltrækker man en ligelig fordeling af etniske og tosprogede danskere. Samarbejdet har ifølge Anne Jelsø bevist, at det udmærket kan lade sig gøre at få etniske danskere i ansættelse ind på FVU-holdene.

”Når man kan tiltrække dem der, kan man tiltrække dem alle vegne. Når 20% af befolkningen i Københavns Kommune har en anden etnisk baggrund og langt de fleste af dem er kortuddannede eller har et ufaglært job, så er der jo sket en forskydning, som gør, at mange kortuddannede i København ikke er etniske danskere længere. Så er det selvfølgelig vanskeligt at tiltrække dem til FVU,” siger hun og uddyber:

”Hvis vi vil vende udviklingen skal vi gribe det mere systematisk an. Vi skal undersøge branche for branche i hele København, hvem der arbejder der, finde ud af hvor de kommer fra, hvor de kommer henne, hvordan man får dem i tale gennem deres fagforeninger og så se at komme i gang. Hvis vi skal nogen vegne, skal vi gå den lange seje vej.”

John Westhausen fra KVUC's bestyrelse anerkender ikke helt problematikkerne fra EVA-rapporten og ser det dermed heller ikke som en relevant udfordring at tiltrække en anden etnisk målgruppe til FVU i københavnsområdet end de tosprogede.

Han mener ligefrem, at KVUC bør gå i en anden retning med en ny FVU-strategi end at forsøge at tiltrække flere etniske danskere.

”Hvis man skal styrke et image, bør man hellere sige: Her er plads til alle. Selvom EVA-rapporten fremlægger nogle problemer, mener jeg, at virkeligheden er en anden, og at man skal matche dem, der bruger tilbuddet og bor i området og lade være med at gøre et større problem ud af det.”

Skulle han derfor anbefale vejen frem for en ny FVU-strategi for KVUC lyder den først og fremmest på at koncentrere sig om komme

uden for murene og opsøge de nye kursister, hvor de er.

”Fortsæt med arbejdet i fagforeninger og kommunen, men koordinér det meget bedre end nu. Vi har indgangen til arbejdspladserne, men det er irriterende at have tre konsulenter rendende,” siger 3F-næstformanden. Han tilføjer:

”Forsøg at tænke nyt, muligvis i forhold til interesseorganisationer, der altid er spændende, når man vil have en bestemt gruppe i tale. Og hold endelig godt fast i plejesektoren og hospitalssektoren, der er gode at rekruttere fra, fordi det er store områder.”

VUC's Uddannelsespris 2012

■ Den 17. april blev VUCs uddannelsespris overrakt for det vindende projekt VUC Sønderjyllands Ordmobil til lærerne Linda Clausen, Susanne Bach, Dorthe Sommer Petersen og Anders Sommerlund Lind.

Nedenfor bringer vi den tale, som blev holdt til vinderne:

Indledning og baggrund for stiftelse af VUC's Uddannelsespris

Det er en stor glæde, at jeg i dag på vegne af VUC Bestyrelsesforeningen og Lederforeningen for VUC kan uddele VUC's Uddannelsespris. Det er tredje gang, at prisen uddeles, efter at traditionen blev indført i 2010. Udover den anerkendelse, der ligger i at modtage prisen, følger der også en økonomisk gevinst med i form af 25.000 kr.

Med prisen ønsker de to foreninger at belønne og anerkende særlige initiativer og aktiviteter, der har bidraget til at fremme VUC's uddannelser og uddannelsesmiljø. Prisen kan gives til enkeltpersoner, grupper af personer eller institutioner og myndigheder.

Dommerkomitéen har bestået af to repræsentanter for Lederforeningen for VUC's bestyrelse: Ole Fabech og Jens Otto Madsen og to repræsentanter for VUC Bestyrelsesforeningens bestyrelse: Asbjørn Heide og Birthe Marie Pilgaard.

I 2012 er det valgt, at uddannelsesprisen uddeles for indsatser, som på en særlig udviklingsorienteret og nytænkende måde bidrager til kompetenceløft af kortuddannede. I vurderingen af indkomne kandidater er der blevet lagt særligt vægt på:

- At indsatsen har vist, hvordan VUC på ekstraordinær vis kan være med til at løfte kvalifikationer hos kortuddannede.
- Indsatsen har haft dokumenteret effekt i forhold til kortuddannede.
- Centeret viser, hvordan der kan tænkes nyt i forhold til rekruttering, motivation og egentlig uddannelse af kortuddannede.

Dommerkomitéen har modtaget adskillige indstillinger. Ud af dem har vi valgt det bedste og efter vores opfattelse mest engagerende og nytænkende

projekt, som vi mener fortjener VUC's Uddannelsespris og den offentlige opmærksomhed, der følger med.

Vinderprojektet og prismodtagerne

Prisen gives i år til et nytænkende og ekstraordinært projekt, der retter sig mod kortuddannede. Projektet gør en positiv forskel i forhold til at rekruttere og motivere kortuddannede ordblindede til uddannelse og læring. Derudover er projektet ført an af 4 særdeles dygtige lærere, der med deres utrættelige engagement har leveret en fantastisk indsats over for kortuddannede ordblindede.

Projektet hedder "Ordmobilen" og gennemføres af VUC Sønderjylland. Modtagerne af prisen er Linda Clausen, Susanne Bach, Dorthe Sommer Petersen og Anders Sommerlund Lind.

Projektet blev fremvist via en video, som vi jo ikke kan vise her i bladet. I stedet for har vi indsat beskrivelsen fra VUC Sønderjyllands hjemmeside:

I VUC Sønderjyllands grønne ordmobil – et rul-lende klasseværelse med alskens it-udstyr – kører Linda Clausen, Susanne Bach, Dorthe Sommer Petersen og Anders Sommerlund Lind de sønderjyske landeveje tynde for at nå ud til virksomheder, hvor de stiller bilen op og giver virksomhedens ordblindede medarbejdere mulighed for at få undervisning i tilknytning til deres arbejdsdag.

– De fire gør en kæmpe forskel i forhold til at kortuddannede ordblindede overvinder den første hurdle på vejen til nødvendig efteruddannelse, siger vicedirektør Susanne Fricke fra VUC Sønderjylland, der er stolt af lærernes indsats.

– Ikke alene kører de VUC's ordmobil i al slags vejr fra tidlig morgen til sen aften, de er også alle meget dygtige undervisere, der er på forkant med den teknologiske udvikling og de nye muligheder, der kan kompensere ordblindede for deres læsehandicap, tilføjer hun.

De ordblindede kursister guides henimod succesoplevelser, der giver dem lyst og mod på at tilegne sig mere viden og dermed muligheden for at blive opkvalificeret med almen og faglig efteruddannelse.

Linda Clausen, Susanne Bach, Dorthe Sommer Petersen og Anders Sommerlund Lind.

Begrundelse for valget af ”Flex- og fjernundervisning på KVUC”

Der er flere årsager til, at dommerkomitéen har besluttet, at jeres projekt ”Ordmobilen” skal have VUC’s Uddannelsespris.

1. Ordmobilen giver en særlig grad af fleksibilitet og nærhed til arbejdet. På den baggrund kan man modtage undervisning ikke blot i arbejdstiden eller i tilknytning til denne, men også sammen med kolleger, der er i samme situation. Det giver den enkelte et større mod på at gå i gang med at blive kompenseret for sin ordblindhed.
2. Den gruppe af ordblinde, der nås ved hjælp af Ordmobilen, ville næppe have taget imod et ordinært tilbud på et VUC. Ordmobilen gør det dermed muligt for adskillige kursister efterfølgende at deltage i både faglig og almen efteruddannelse. Projektet bidrager dermed også til, at bringe personer fra ufaglært til faglært og videre endnu.

3. En vigtig forudsætning for at projektet har kunnet lade sig gøre, og har haft så stor succes, skal findes hos de 4 lærere, der har været ”chauffører”. Ordmobilen bliver ”kørt” af ægte ildsjæle, der har lagt en usædvanlig arbejdsindsats fra tidlig morgen til sen aften. Det er rent engagement og nysgerrighed, der har gjort at de fire chauffører her er på forkant med den teknologiske udvikling og de muligheder, der er for at kompensere ordblinde for deres læsehåndicap. De har en positiv og anerkendende tilgang til kursisterne, som de formår at give en succesoplevelse, der inspirerer til videreuddannelse og kompetenceløft.

Projektets idé og den indsats, lærerne har leveret, vil i dag og i fremtiden tjene som eksempel på hvordan man konkret kan gøre en forskel i forhold til at tilrettelægge et tilbud, der kan få kortuddannede i uddannelse. Tusind tak for indsatsen!
Tillykke.

Hvordan fungerer VEU-centrene i dag?

Oplægget er lavet af konsulent
Birgit Smedegård Olesen

■ Den 1. januar 2010 gik VEU-centrene i luften som afløser for voksenvejledningscentrene. Et politisk stort anlagt projekt hvis formål det var at styrke kompetencerne på virksomhederne og de ledige gennem voksen- og efteruddannelsen primært for ansatte på mindre og mellemstore virksomheder ved at gøre det nemmere for dem at få deres ansatte i uddannelse.

Der skulle være én synlig og tilgængelig indgang til alle VEU/voksen- og efteruddannelser både det erhvervs-specifikke (AMU) og det almene (FVU). Alle uddannelsesinstitutionerne i et område skulle samarbejde om at få det til at fungere. Nu efter de to første år er det blevet evalueret af EVA, der stort set giver projektet gode karakterer. Alt efter forventningerne er glasset halvt fuldt eller halvtomt, mest det første ifølge rapporten. Et syt- tal efter den nye skala sådan cirka.

Denne artikel har som grundlag dels naturligvis EVAs evalueringsrapport, som er anledningen til artiklen, dels fire telefon- eller skriftlige interviews med hhv. en VUC-forstander, Jørgen Kay fra VUC Vestsjælland Syd, en VEU-konsulent, Dorrit Thomsen, fra VEU-center Hovedstaden med medvirken fra sekretariatsleder Tom Nielsen, en VEU-centerchef, John Vinsbøl fra VEU-center Vestsjælland, og Ejner Holst, medlem af LOs daglige centrale ledelse. Flere har været spurgt, men ovenstående er dem, der har indvilget i og taget sig tid til interviews.

Artiklen tager fat i en række fokuspunkter, som er væsentlige i såvel rapporten som i interviewene, mens interviewene er optrykt efter artiklen.

Jeg har lyst til at starte med nogle udsagn fra interviewet med Ejner Holst, fordi han holder fast ved det, der er meningen med det hele:

”Det er nødvendigt med det sammenhængende system, som vi har fået med VEU-centrene. Danmarks stilling som produktionsland er helt central, og derfor skal vi kunne levere kompetente medarbejdere. Det kræver sammenhæng mellem erhvervspolitikken og uddannelsessystemet. Som det er i dag, er der flere steder, hvor der er større sammenhæng mellem VEU og virksomheder end mellem VEU og beskæftigelsesområdet. Det hænger sammen med, at da vi skabte VEU var uddannelse for ledige non grata, men det skal ændres i fremtiden. LO ser jobrotation som et meget centralt værktøj fremover. Til det dobbelte uddannelsesløft – i første omgang fra ufaglært til faglært. Der kan skabes tryghed for dem, der er i gang med uddannelsen. Også den anden del af det dobbelte løft: fra faglært til akademiveau.”

Og som det siges i et andet af interviewene: målet er kompetente medarbejdere og et kompetent arbejdsmarked, det er ikke om man kan få AMU og FVU til at spille sammen. Det sidste er vejen, og så skal vejene måske ændres.

I det lys skal evalueringen af alle delelementer- ne ses.

Først: er det blevet bedre end før, da vi havde voksenvejledningsnetværkene?

Som med alle de andre punkter er det slående, hvor forskelligt, billedet er. Det fremgår tydeligt, at det har fungeret meget forskelligt før, og at det fungerer meget forskelligt nu. Der hvor man har haft velfungerende voksenvejledningsnetværk mærker man ikke, at det er blevet nævneværdigt bedre, i nogle henseender tværtimod, fordi det er blevet strammere og mere bureaukratisk. Men også at dér hvor det før fungerede godt, er det fortsat godt. Det har blandt andet noget at gøre med

størrelsen. VEU-centrene har en meget forskellig størrelse, og det er nok en del af problemet. Som det siges i ét af interviewene, så er der problemer i de fem store byer, mens det fungerer godt de andre steder. Det afspejler sig også i måden at organisere det på, hvor man på de mindre VEU-centre har kunnet sidde omkring et bord med både skolernes bestyrelsesrepræsentanter og deres ledere, mens man de store steder har måttet opfinde flere fora for at få alle med. Det har tydeligvis også spillet en rolle, om man i enighed har indstillet, hvilken institution der skulle have værtskabet, eller om der er en institution der (stadig) føler sig forbigået.

Det væsentlige formål med at etablere én indgang for virksomhederne er noget af det, som vurderes positivt af alle. Halvdelen af virksomhederne kender nu til VEU-centret og ved, hvor de skal gå hen for at få information og vejledning. I hvert fald på overfladen for går man lidt dybere ned, viser det sig, at der ved siden af den ene indgang findes mange uformelle indgange til de enkelte uddannelsesinstitutioner. Og det er gennemgående i evalueringen, at der på overfladen og i de kvantitative resultatmålinger er sket fremskridt, men at de enkelte institutioner først og fremmest tænker på sig selv og på at få kursister til deres institutioner. Det dilemma løses ikke med den løst koblede institution, som VEU-centrene er. Men man kan komme et stykke ad vejen.

Hvad med FVU?

For VUC'erne er det centralt at vurdere, hvordan udviklingen i FVU er gået. FVU-vejledningen måtte afgive meget store midler til VEU-centrene og havde ved oprettelsen en stærk formodning om, at det ville man ikke få igen med den nye konstruktion. Resultatet bekræfter vel nok den formodning, men det er dog mere nuanceret. VEU-konsulenten, Dorrit Thomsen, udtrykker i ord det, som også EVA-evalueringen siger med tal, at FVU-aktiviteten er steget betydeligt – især dog målt på gennemførte FVU-test. Hun siger, at man kan sammenligne det med starten af FVU i 2001, hvor det tog tid, før det fyldte noget. Og der kom noget. Når det handler om at ændre erhvervs-

skolernes kultur hos ledere og lærere over for almen uddannelse, så er det en kæmpeopgave. Hvis de er positive og anbefaler det til kursisterne, så er disse ikke så svære at overbevise. Og en del steder er det rykket. Men det er helt nødvendigt at få det almene med, hvis medarbejdernes kompetencer skal løftes. Resultaterne siger, at der er betydelig fremskridt i stigningen i FVU-test, men at der er lang vej fra test til FVU-uddannelsesforløb. Og som sagt spiller erhvervsskolernes ledere og lærere en hovedrolle i at få det ændret.

Dorrit Thomsen betoner, at flere erhvervsskoler ønsker selv at udbyde FVU og få driftsoverenskomst. Hun ser det som et positivt udtryk for, at de har forstået vigtigheden af den almene opkvalificering, og mener det er én af vejene til at øge FVU. For selv om FVU-tallet er steget, så er det ikke nær det mål, man oprindeligt havde sat med de 40.000 deltagere på trods af, at det er veldokumenteret, at mange flere voksne har problemer med at læse, skrive og regne.

Og så er der columbusægget: integrationen mellem AMU og FVU

For at starte med konklusionen: det virker ikke, som flere af de interviewede siger. Og hvis der er noget, der er forsøgt, så er det det, fordi det har været et højt prioriteret mål. De går ikke i takt, som Ejner Holst, LO, udtrykker det. Eller som VEU-chefen er inde på: AMU-uddannelserne er blevet strammere, før kunne man lave samspil mellem det erhvervs-specifikke og det almene. Dengang i 90'erne havde vi erhvervs-kurserne og så indkaldte vi lærere fra VUC, der kom og underviste i det almene, som den enkelte kursist havde brug for. Med de nuværende AMU-kurser kan man ikke putte 40 lektioner FVU ind. Virksomhederne vil/kan ikke afsætte tiden, det passer ikke sammen.

Dertil kommer, at de uoverensstemmelser der er mellem de to systemer ikke er blevet løst centralt, selvom LO siger, at de har gjort meget for at løse problemerne. Her må der tænkes nyt.

Konsulenterne

Rapporten siger, at de fleste konsulenter me-

ner, at samarbejdet i VEU-centret fungerer, og at man ser på hinanden – VUCerne og erhvervsskolerne – som samarbejdspartner. Også de interviewede siger, at det er en fordel, at man kan støtte hinanden i at gå ud i det opsøgende arbejde på virksomhederne. Men der er også mange (22%), der ikke mener, at VEU-centrene er velegnede som ramme om det virksomhedsopsøgende arbejde og hver tiende svarer ”ved ikke”. I den sammenhæng kan man nævne, at konsulenterne fra de private institutioner overvejende er negative. Dette kommer på anden vis til udtryk i LOs opfattelse af, at de private i Centerrådet ligefrem modarbejder arbejdet i VEU-centret. Det er dog ikke en VUC-problematik.

VEU-konsulenten i interviewet nævner, at VEU-samarbejdet har været godt for VUC: VUC får større viden om systemerne. AMU har haft et stort fald i perioden, mens VUC har haft mentalt overskud i forhold til AMU. Samarbejdet i VEU-centret mellem alle skoleformer er vigtigt for VUC, fordi de meget er vant til kun at bevæge sig inden for deres egne cirkler.

Hvor langt rækker samarbejdet?

Det kommer de interviewede ikke så meget ind på, men det gør rapporten til gengæld. VEU-centrene er gode til at implementere kvantificerbare resultatmål, som kan uddelegeres til enkeltinstitutionerne i VEU-centret. Og det er vel hovedet på sømmet. I det løst koblede samarbejde under en VEU-centerleder med et svagt ledelsesmandat kan det lykkes at koordinere og uddelegere konkrete målbare resultater. Vanskeligere er det, hvor der kræves et egentligt samarbejde mellem flere institutioner i fælles undervisningsforløb eller fælles markedsføring. Det skyldes blandt andet de svage økonomiske incitamenter i forhold til det store administrative arbejde. Men det skyldes nok lige så meget, at VEU-centerchefen ikke har mandat til at gennemtvinge løsning af de politiske opgaver, som ikke er i overensstemmelse med de enkelte institutioners interesser. Så hjælper det åbenbart ikke at sige som Ejner Holst, at den enkelte institution må se ud over sin egen næse, når det er en samfundsmæssig opgave, som betales af skatte-

borgernes penge. Disse opgaver lader sig ikke løse med den nuværende konstruktion.

Et godt eksempel

Jeg har interviewet med såvel en VEU-centerchef, John Vinsbøl, som en VUC-forstander Vestsjælland, Jørgen Kay. Eksemplet kan bruges til at sige noget om, hvad der åbenbart skal til for at det lykkes. Begge er meget positive over for samarbejdet og et stykke hen ad vejen også for arbejdet. Men de bekræfter samtidig billedet af, hvad der er reelle problemer i konstruktionen. Lad mig udlede nogle af deres konklusioner: centret er lille, og man har et tæt forhold til hinanden. Samarbejdet bæres af respekt for hinandens behov. Handlingsplanen udarbejdes i samarbejde mellem VEU-centret og institutionerne. Der er fælles projekter, samtidig med at der er bilaterale projekter mellem VEU-centret og de enkelte (to) VUC'er. Centret har overopfyldt resultatmålene og oven i købet fået at vide, at man havde for ambitiøse mål.

Omkring målet om et styrket samspil mellem voksen- og efteruddannelsesindsatsen og den regionale erhvervs- og beskæftigelsesudvikling siger Jørgen Kay, at det netop er i dette felt, at en række af VEU-centrets projekter befinder sig. Der er en stigende forståelse for behovet for at samtænke de forskellige indsats, men der er også betydeligt langt førend målet er i sigte. Og John Vinsbøl betoner de mange store projekter af overordnet karakter, man har igangsat bl.a. for at indtænke de ledige i VEU-konstruktionen.

Alt dette er godt, men de betoner også begge problemerne: at integration mellem AMU og FVU ikke er mulig, at væksten i FVU-test ikke modsvarer af FVU-uddannelsesforløb. Og John Vinsbøl betoner den negative udvikling der har været henimod stramninger og bureaukrati og fokus på resultater frem for udvikling, ”mere” i stedet for ”bedre”.

Fremtiden

Den har der ikke været så mange bud på i interviewene, men noget kan udledes. EVA-rapporten ridser tre mulige modeller op for fremtiden.

1. Et slanket VEU-center der løser de opgaver, som de indtil nu er lykkedes med: at være strategisk partner for ministeriet i forbindelse med at udvikle og implementere strategiske målsætninger og til at implementere kvantificerbare mål, som kan uddelegeres til individuelle institutioner

Eller

2. At opjustere VEU-centrene, så de bedre er i stand til at løse de politiske mål og forventninger. Det kan gøres ved at gøre det mere økonomisk attraktivt at nå målene og at styrke VEU-centrenes styringsmandat. Det kunne også gøres ved at placere udbudsretten til AMU-kurser på VEU-centret og allokere flere midler til VEU-centrets sekretariat og opbygge et større korps af VEU-konsulenter, der refererer til VEU-centerchefen

Eller

3. En tredje og mere vidtgående mulighed er at løfte VEU-centrene ud af værtsinstitutionen, så de bliver uafhængige organisationer med eget budget og egen medarbejderstab. Det vil fjerne det problem, som rapporten peger på i forhold til VEU-chefernes svage ledelsesmandat.

Nu er trepartsforhandlingerne jo skrottet, hvor VEU var et vigtigt element, men som Ejner Holst, LO, siger i interviewet, så er problemerne der jo stadig og skal løses. LO peger i interviewet kun på mindre ændringer som at de private udbydere skal ud af Centerrådet, fordi de modarbejder sam-

arbejdet, men i LOs oplæg om VEU-centrene i fremtiden markerer LO blandt andet følgende ønsker:

- VEU-centrene skal i højere grad være det sted, hvor alle voksne søger uddannelsesvejledning
- Der skal være ”forsyningsikkerhed”, så de vejleder om alle de relevante uddannelser i regionen
- CRs sammensætning skal tages op, og det skal have større beslutningskompetence
- Der skal sikres en stærkere ledelsesmæssig forankring og ændrede organisatoriske rammer
- Der skal skabes øgede incitamenter for uddannelsesinstitutionernes samarbejde
- Og så skal der være færre VEU-centre

John Vinsbøl fra VEU-center Vestsjælland markerer kraftigt, at det er vigtigt, at VEU-centret ligger på en stor erhvervsskole af hensyn til den tætte kontakt til erhvervsuddannelserne og kendskab og nærhed – den kontakt der er fjernet for akademiuddannelserne. Jørgen Kay fra VUC Vestsjælland Syd betoner, at VUC’er også bør kunne være værtsinstitutioner. Disse udsagn er ikke overraskende, men alle legitime og vigtige at tage med i diskussionen om revision af centrene. Som Dorrit Thomsen, VEU-konsulent siger, er det et politisk spørgsmål, og svaret blæser i vinden.

Men samarbejdet om at løfte arbejdsmarkedets og de voksnes kompetencer er bydende nødvendigt, så det er væsentligt at fjerne de barrierer, der er for det. Der kunne ministeriet og parterne tage fat – trepartsforhandling eller ej.

Et eVUC?

Af Stig Pedersen,
leder af projekt e-læring, ansat på KVUC

Hvis man vil drage nytte af it i forbindelse med undervisning, må man stille sig selv det helt grundlæggende spørgsmål: Hvad kan vi nu, som vi ikke kunne før?¹

VUC og de tre uddannelsesmæssige opgaver

Det er jo egentlig ret velkendt; men alligevel: VUC'erne skal sætte rammer for en almindelig, som både er kompetencegivende og studieforberedende. Eller sagt på en anden måde skal det at gå på VUC give den enkelte kursist både almen, personlige, sociale og faglige kompetencer. Og samtidig sikre at der kommer et formelt papir med, som kan bringe kursisten videre i sit liv.

Hvis man anskuer VUC sektorens historiske udvikling, kan man lidt firkantet sige, at den første opgave var *studieforberedende*, nemlig at (basis)uddanne den skjulte arbejdskraftreserve. Kvinderne skulle ud på arbejdsmarkedet. Parallelt med denne udvikling skete et skred fra 60'ernes og 70'ernes lighed gennem uddannelse til livslang læring for alle. En tilgang som enhver VUC-tilhænger kun kan være enig i.

Uddannelse blev i stigende grad opfattet som en investering og ikke en omkostning. I 90'erne begyndte vi så at tale om *kompetencer*. Vi gik fra at have fokus alene på kvalifikationer til også at have fokus på kompetencer.

De to opgaver havde (og har) VUC'erne tilfælles med andre uddannelsesinstitutioner i Danmark. Blot var udfordringerne vel på mange måder større end hvis vi fx sammenligner med gymnasiernes hverdag. VUC diversiteten har alle dage været stor, men vi blev for alvor udfordret med udviklingen i 90'erne. Globalisering og kultur møde er de store ord. Konkret blev den daglige undervisning ændret: vi kunne ikke mere (helt) gøre som vi plejede. Ny teknologi med internettet og de nye kursisttyper satte sine spor. Men også denne opgave løste vi.

Så VUC er en succes: god søgning og mange udnytter deres second chance.

Men der er lige det med frafaldsprocenterne, og at vi som samfund mangler at få de sidste 10 procent med på vognen!

En tredje opgave er derfor kommet til: *inklusion* af både etniske danskere og tosprogede danskere, som tabes i uddannelsessystemet. I modsætning til fx i 70'erne er der nu tale om en gruppe af unge, som mangler motivation og basale kundskaber og kompetencer. Gymnasierne og erhvervsskolerne løfter ganske givet deres del af denne inkluderende samfundsopgave, men igen ser det ud som om det er VUC'erne som skal "fejle op". Et eksempel: Københavns Kommune har siden 2009 oprustet for at få flere tosprogede elever til at fortsætte i ungdomsuddannelserne med handlingsplaner, eksperttænketaanke, flere midler mv.

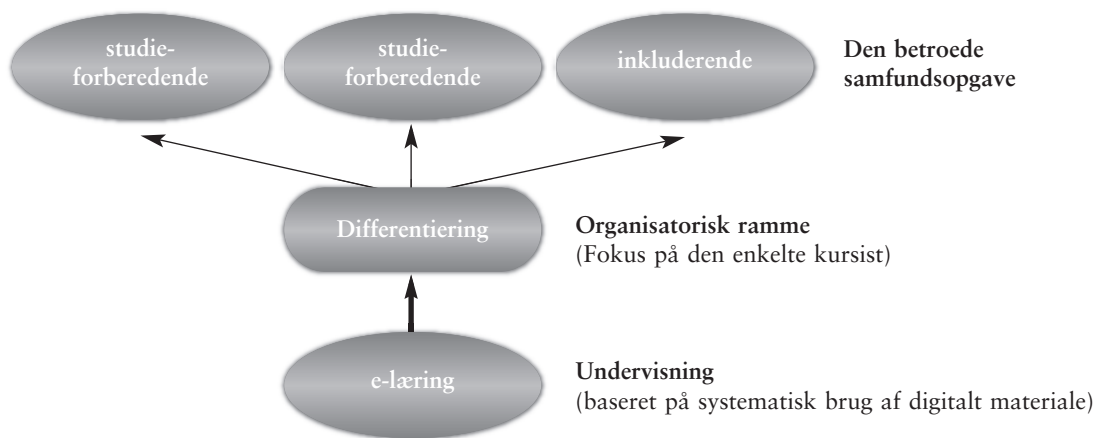
Men desværre ser det ikke ud til at virke (Politiken, 18.3.12). Gabet mellem et- og tosprogede elever er faktisk *vokset* i samme periode. Om tallene er tolket rigtigt, skal jeg ikke gøre mig klog på, men der er desværre nok noget om snakken. Og der er ikke mere arbejde til de fundamentløse: dem uden de basale uddannelseskompetencer. Selv når krisen slutter vil der ikke være brug for ret mange til at "gå og fejle". Og det er der vist heller ikke mange unge som gider i dag.

Hvad kan vi gøre for at få de sidste med? Og kan vi på VUC gøre noget, som ingen andre kan? Og hvilke redskaber har vi at gøre godt med?

¹ Janus Aaen, Helle Mathiasen, Christian Dalsgaard: Statusrapport for Projekt e-læring Aarhus Universitet Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier (juni 2012)

Der er så selvfølgelig mange svar på det spørgsmål, men lad os lege med tanken om et eVUC: en konstruktion baseret på *den enkeltes*

forudsætninger og brug af *e-læring* i videst muligt omfang:

Differentiering som organisatorisk og læringsmæssig ramme

Derfor må vi hurtigst muligt sende den moderne tids hjerne på pension. Hvis vi ikke gøre det snart, vil eleverne komme til at opleve morgendagens skole som et museum, som betjenes af dinosaurer. Jeg er oprigtig bange for, at vi mister vores elever (og vores velfærd), hvis vi ikke ændrer kurs nu. Elevernes hjerner er i langt højere grad gearet til det postmoderne, fordi de på godt og ondt vokser op i tiden².

Begrebet differentiering er udbredt i undervisningsmæssig sammenhæng, men desværre bruges det nok mere i en form som peger mod niveaudeling end reel differentiering.

Det betyder i yderste konsekvens, at ingen os skal undervises efter samme skabelon. Hvis det nu er rigtigt kan man jo godt undre sig over at hovedparten af undervisningen på alle niveauer er sat op efter en traditionel fagopdelt organisering,

som dikterer hvad og hvordan en elev/kursist skal lære.

En fleksibel tilrettelæggelse giver langt større mulighed for at tilpasse individuelt og det er efter min mening hvad der er brug for. I hvert fald hvis vi har fokus på de frafaldstruede og dem som slet ikke kommer i gang.

Vi skal have fokus på de individuelle behov for både de svage og stærke kursister:

- De individuelle læringsmæssige forudsætninger/ studiekompetencer
- Den personlige livsstil i et samfund med stadig færre traditioner og kulturel frisættelse
- Motivation som noget personligt (søgen efter det ukendte og oplevelser – oplysninger og identifikation på især digitale medier)

Undervisningens mål kan personliggøres gennem arbejdsform, materialer, feedback og overordnet

² <http://www.nynordiskskole.dk/Dit-indspark/Indspark-om-gymnasiale-uddannelser? Suggestion=185>

organisering. Vi skal kunne differentiere på indhold, tempo og krav. Endelig skal vi etablere mentorordninger mv. til den enkelte kursist her og nu. Målet er at *hver kursist forstår hensigten med undervisningen og samtidig anerkender, at indhold/tilrettelæggelse er nyttig og relevant.*

Differentiering er grundlæggende mere end blot forskellige læringsmaterialer og set i en bredere e-læringsammenhæng vil det give god mening at implementere det som et bærende princip. Det kan fx være i forhold til fremmøde. Nogen kursister vil foretrække at komme hver dag, andre vil måske gerne arbejde hjemme et vist antal dage og andre igen arbejde hjemme så meget som muligt.

Vygotskij har ikke levet forgæves. Vi skal have fokus på den nærmeste udviklingszone for den enkelte kursist, men tænke læringen ind i fælles sociale rammer. Det vender jeg tilbage til.

E-læringstilrettelæggelse

KVUC har i mere end 10 år arbejdet systematisk med flexundervisning. Hele fagrækken er dækket med flexmaterialet og en samlet struktur er etableret fra administration til gennemarbejdede produkter. Vi har skabt et koncept som sikrer en formel studieforberedelse. Men trods alle bestræbelserne kæmper vi også her med et for højt frafald. Så der skal mere til.

Erfaringer fra Projekt e-læring (se Voksenuddannelse 99) viser os, at der ikke er nogen oplagt eller entydig vej at gå. Den digitale tilgang er mangfoldig og i evig udvikling. Og kursisterne er ikke samme sted kulturelt og læringsmæssigt.

Men e-læring kan strukturere mange af de ting vi arbejder med i en samlet "stilladsering". Både generelt og i de konkrete tilbud til den enkelte kursist.

E-læring har følgende fordele fremfor en mere traditionel undervisningstilrettelæggelse:

1. Den enkelte kursist kan i ro og mag selv arbejde med et fagligt materiale – i eget tempo. Og ikke mindst gense fx animationer, instruktioner mv.
2. Vi har som individer forskellig tilgang til læ-

ring. Læringsstilsbegrebet er omstridt, men med e-læring kan vi bygge et læringsmateriale op med forskellige læringstilgange.

3. Traditionelt er digitale læringsprodukter lukkede produkter, som hovedsagelig har en envejs kommunikativ funktion. Den lærerende kan kun "kigge på" og måske efterfølgende tjekke læringsudbyttet ved en multiple-choice-test. Men selvfølgelig kan e-læring udvikles til meget mere end det. Aktivitet og dialog er vigtig i den sammenhæng. Her vil der i de kommende år komme et voksende fokus på muligheder med de sociale medier og web 2 teknologier (mere om det senere). Træne argumentation, bringe fagsproget i spil, afprøve sin egen forståelse af stoffet osv.
4. Vi har som allerede påpeget oplagte muligheder for at arbejde med konkret støtte. Vi kan gøre materialet læsevenlig samtidig med at vi understøtter og forklarer det enkelte fags læse-måde. Et felt vi ved giver problemer i dag. Vi har rigtig mange svage læsere på VUC'erne. Derudover oplever vi stort set i alle fag og på alle niveauer, at mange kursister mangler helt basale studiekompetencer. Hvordan tager man brugbare notater, skaber overblik i et fagligt stof og generelt arbejder med et fagligt materiale? Det er selvfølgelig altafgørende for at udvikle faglighed og får nok ikke den vægt i undervisningen det burde. Min erfaring er, at alle disse understøttende/stilladserende aspekter skal integreres i faget og introduceres i forbindelse med gennemgang af det faglige materiale. Det er helt oplagt, at man i alle fag udarbejder materialer, hvor faglighed og studiehjælp går hånd i hånd.
5. Arbejde med model-læring, hvor der på forhånd ligger kommenterede eksempler på besvarelser mv. Her er mediet fleksibelt og giver nem adgang til mange eksempler samlet på et sted og tilgængelige nu og her.
6. Motivation og nysgerrighed kan erfaringsmæssigt også skabes gennem brug af it. Og måske er de især her en mulighed for at fange de unge mænd, som i frafaldssammenhæng er en stor gruppe. Måske er platformen mere.

Samlende kan man fastslå, at e-læring er som skræddersyet til at implementere differentiering!

Hvad gør vi så allerede?

I Projekt e-læring har vi arbejdet med at strømline produkter og vælge den pædagogiske tilgang. Især har det vist sig at den oprindelige tanke om udvikling af 42 færdige (lukkede) produkter skal modificeres. Det første skridt har været at prioritere blandt de uendeligt mange muligheder. Vi har – netop ud fra en identifikation af de mest brændende pædagogiske og didaktiske behov – valgt, at de enkelte produkter skal have et særligt fokus på to af følgende tilgange:

- Differentiering
- Læringstilgange
- Dialogbaseret undervisning og web 2
- Faglig læsning
- Gamification (brug af spil design som et middel til at skabe motivation og læring.)

Både lærernes og kursisternes ønsker og motivation går i retning af højere grad af aktiv deltagelse i processen. Det er ikke alene produktet, som er afgørende for lysten til at deltage, men i lige så høj grad processen med at udvikle materialer. Aktivitet synes at være en afgørende faktor, hvilket jo nok ikke bør komme bag på nogen. En-vejs kommunikation er sjældent befordrende for engagement i en længere periode. Sagt på en anden måde: det er ikke nødvendigvis målet som fremmer lysten til at lære, men vejen derhen! Motivation og aktivitet er gensidig afhængigt i enhver læringsituation.

Næste skridt må derfor være at skabe flerstemmig³ aktivitet og kommunikation. Og på den måde få alle til at føle sig med i processen. Især den svage og usikre kursist må ikke føle sig som gæst, men som velkommen.

Hvordan skaber vi sammenhæng og fællesskab?

I det traditionelle VUC er fællesskabet knyttet til det enkelte hold. Styrken ved enkeltfagstilrettelæggelsen er samtidig en svaghed, når det gælder fastholdelse og samhörighed.

De sociale medier giver her helt nye muligheder for at etablere fællesskaber. Den forskergruppe som følger Projekt e-læring kan fortælle mange historier om lærernes manglende succes med at skabe dialog specielt på skolernes egne digitale platforme. Spørger man kursisterne om de ikke har brug for en kontaktflade er svaret: ”jo selvfølgelig og vi har derfor lavet en facebookgruppe – og vi diskuterer for øjeblikket om vi skal lukke læreren ind”. Det skulle være ganske udbredt.

Så vores kursister bruger de sociale medier. Også i skoletiden⁴. Aviserne har det sidste års tid haft en række indlæg om Facebooks som forstyrrende element. Skal man lukke af på skolens net? Det vil så blive en sport at finde nye veje. Eller bare forbyde? Et forslag har været at etablere spejle i klasserummenes bagvæg, så læreren hele tiden kan overveje kursisternes færden på nettet. Det skal nok blive en succes! Det er Don Quixotes kamp mod vindmøllerne om igen.

De sociale medier er således interessant i læringsammenhænge. De kan bruges til at åbne for dialog og aktivitet. Og hvorfor så det? Ja måske fordi elever og kursister i det danske skolesystem er der i forvejen? Og det må kunne udnyttes.

Ovennævnte forskergruppe har i forbindelse med fokusgruppeinterviews af et hold, som har brugt et materiale fra projektet følgende kommentarer⁵:

En sidste interessant ting i forbindelse med disse kursisters brug af e-læringsproduktet var, at de i stor udstrækning brugte en Facebook-gruppe til at kommunikere om deres undervisning og

3 Jf. Olga Dysthe 'Det Flerstemmige klasserum'.

4 Det skulle man efter sigende kunne se på, hvornår danskerne er på Facebook. Den svarer nemlig nøje til almindelig skoletid. Så at Facebook og skole ikke hører sammen er noget sludder. Facebook er skolen!

5 Janus Aaen, Helle Mathiasen, Christian Dalsgaard: Statusrapport for Projekt e-læring Aarhus Universitet Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier (juni 2012)

opgaver i forbindelse hermed – herunder det konkrete e-læringsprodukt. Dette vidner om et stort kommunikationsbehov fra kursisternes side i forbindelse med brug af digitale undervisningsmaterialer, og det understreger nødvendigheden af at understøtte dette behov, når man udvikler sådanne ressourcer.

Så i stedet for at kæmpe imod, skal det inddrages i undervisningen og videre være med til at skabe sammenhæng på tværs af fag og hold. Hvordan det skal organiseres og bruges må komme an på konkrete udviklingsprojekter og prøven sig frem.

Men det forudsætter at lærerne afgiver kontrollen og styring som vi kender det i det almindelige klasserum.

Lærerkompetencer

Lærerne skal kompetenceudvikles. Det gælder i forhold til konkret praktisk brug af it-værktøjer. Det kræver hands-on kurser fx lokalt på skolerne. Men lige så vigtigt er også at etablere en formidling og videndeling af forskning og erfaringer med brugen af og pædagogikken rundt om e-læringsmateriale lærerne imellem. Overraskende nok er der kun begrænset viden om it i undervisningen, når det konkret kommer til hvad der virker og hvad vi især kan gøre med digitalt materiale, som vi ikke har kunnet tidligere.

Projekt e-læring har som et af målene at kunne tilbyde kurser af praktisk og teoretisk karakter til både AVU og hf /gymnasielærere. Konkret pusler vi også med ideen om at kunne tilbyde et supplerende e-pædagogikum.

Hvordan kommer vi videre?

Der eksisterer foreløbig ikke et ”eVUC”, kun elementer. Nogen vil sikkert også mene, at det er en alt for ensidig fokusering på én tilgang ud af mange. Og er det i øvrigt ikke ligesom tidligere pædagogiske blålys, som nok skal gå over?

Men den digitale udvikling er meget anderledes. Den er kommet for at blive. Unge, gamle, vel-

uddannede og dem uden for uddannelsessystemet er alle en del af det digitale samfund. I Ikke alle mestrer dog kravene. Derfor har vi også et ansvar for at uddanne vores kursister til det digitale fællesskab. For øjeblikket er det vel alle og ingen, som tager dette ansvaret på sig i VUC regi?

It skal medtænkes som et almindende element. Et eksempel til eftertanke er den norske handlingsplan, som blev iværksat som reaktion på Pisaundersøgelsen i 2006⁶ – et svar på de udfordringer uddannelserne står med i dag.

Der arbejdes med fem grundlæggende kompetencer i alle fag på alle niveauer:

- Læsning
- Skrivning
- Mundtlig fremstilling
- Matematik
- Digital forståelse

De snævre faglige afgrænsninger brydes. I religion er der matematik og i matematik er der sprog osv.. Og digital forståelse: ja det er med som en grundpille hele vejen igennem :)

Udviklingspotentialer er stort når det gælder e-læringsmaterialer, men også en udfordrende vej at gå. På den ene side skal vi finde en form, som skaber gode og effektfulde materialer. På den anden side er det dyrt at udvikle flotte produkter. Øvelsen går derfor at få lærerne kompetenceudviklet, så de både kan vedligeholde gamle produkter og udvikle nye med støtte af multimedie-designere o.lign.

Det er helt og aldeles vigtigt at produkterne ikke sander til. Et samfundsfagsmateriale kan i værste fald blive forældet på mindre end et år. Så lærerne skal med hele vejen.

Et andet aspekt er den pædagogiske og didaktiske udvikling. Hvordan får vi etableret et forum på skolerne, hvor der både sikres videndeling fra frontløberne til resten af lærerkollegiet? Og hvordan lærer vi at bruge de digitale medier på dets egne præmisser og bryder vanetænkning?

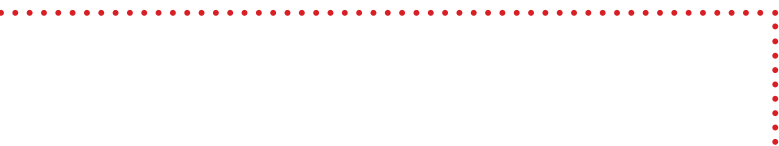
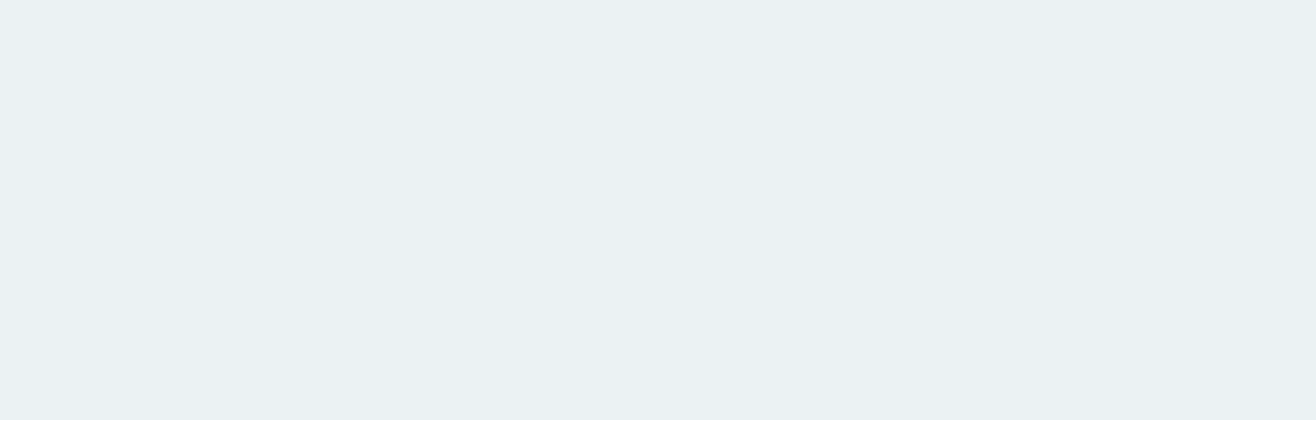
6 kundskabsløft – LK06 <http://www.udir.no/Lareplaner/Grep/Modul?gmid=2>

Jeg vil foreslå, at vi opstiller en række benspænd, som tvinger os ud i nye tankebaner. Det kan fx være en intern specialistgruppe, pædagogiske it-medarbejdere eller spejlgrupper (kritiske venner) fra andre skoler, ligesom vi kan opstille formelle og konkrete rammer så vi ikke forbliver i de traditionelle grøfter.

Planen er også at iværksætte et inspirations-

netværk med deltagelse af personer, der arbejder med e-læring i andre sammenhænge, end vi selv gør. Det kan fx være i museumsverden, private virksomheder, mediebranchen osv.

Så der er nok at tage fat på. Vi vil i fremtiden være at sammenligne med kapløbet om it sikkerhed. Hackerne er altid lidt foran.

- LEKTIER OG HF
- VEU & FVU
- E-LÆRING